

ULUSLARARASI KONGRE: SAĞLIK SEKTÖRÜNDE MESLEKİ RİSKLER

Dr. Meral TÜRK- 28-30 Kasım 2009 tarihlerinde Madrid/İspanya'da 1. Uluslararası Sağlık Sektöründe Mesleki Riskler Kongresi gerçekleştirildi. Kongrenin amacı, bilimsel bakış açısıyla, korunmada yeni bir yaklaşımı gündeme getirmek, Avrupa Birliği kurumları, çalışanları ve üye ülkeleri arasında birleştirici bir rol oynamak olarak belirtildi. Kongrenin düzenleyicisi olan ANMTAS (Ulusal Mesleki Tıp Birliği), "İşyerinde Sağlık ve Güvenlik" konusunda uzman, özel ve kamuda çalışan işyeri hekimi, hemşire ve teknisyenlerden oluşan bir kurumdur.

Kongrenin ilk günü; açılış konuşmalarını Avrupa Politikası konusundaki sunumlar izledi.

- Avrupa politikası: Yeni milenyumdaki yaklaşımlar
- Hastanede korunmada yeni yönetim modelleri
- Hastanede risk yönetimi
- Sağlık kurumlarında sağlık ve güvenlik yönetimi: Sistemler ve prosesler
- Hastane korunma-önleme yönetimi-
- Uzmanlık yönetimi: İş hemşireliği yaklaşımı
- Unidades de Gestión Clínica'nın modeline göre önleme yönetimi-

Mesleki Riskler ve Hastane Düzeni

Bu bölümde ülkeler arasındaki işyeri sağlık ve güvenlik yönetiminde yasal düzenlemeler ve uygulamalarda farklılıklar olduğu vurgulanmıştır. Ülkelerin kendi içinde bile, şirketlerin büyüklüğü, yönetim stratejileri ve katılım politikalarının farklılık yaratmada etkili olduğu belirtilmiştir. Özellikle sağlık kurumlarında sağlık ve güvenlik yönetimine gereken önem verilmemektedir. Meslekten kaynaklanan sağlık sorunlarının bildiriminin bu konuya atfedilen önemin artmasında rolü olabileceği, bilgi paylaşımının da bu alandaki ilerlemelerde destek olacağı vurgulanmıştır.

İkinci Gün; her bir tehlike grubuna ilişkin uzman sunumları yapıldı. Sunulan konu başlıkları:

- Kimyasal riskler
- Anestezi gazları: Bilimsel gerçek
- Koruyucu giysiler konusunda teknik standartlar ve kurallar
- Sitostatiklerin hazırlık ve uygulamasında kapalı sistem çalışması
- Hastanede kimyasal riskler
- Koruyucu donanım geliştirme
- Navarre Sağlık Sisteminde anatomi servislerinde kapsayıcı girişim
- Hastanede kimyasal riskler ve değerlendirme sistemleri
- Satın alınan rolü
- Yuvarlak Masa: Hastanede kimyasal riskler

Kişisel koruyucu donanım (KKD) üzerinde yapılan sunumlarda, sağlık sektöründe korunmanın ağırlıklı olarak biyolojik etmenlere karşı olduğu ve istenen KKD'ın medikal aletler şeklinde üretildiği belirtilmiştir. Pazarın şu anda sağlık çalışanlarını biyolojik etmenlerden korumaya yönelik KKD isteğini karşılayabilecek durumda olduğu aktarılmıştır. Beklenti olarak KKD'lerin üretiminde yeni donanımların araştırma ve geliştirilmesi için yatırımlar yapılması gerekliliği de belirtilmiştir.

İşverenlere kimyasal riskleri azaltma ya da yoketmede, çalışma sistemlerinin doğru düzenlenmesi, uygun araç gerecin kullanılması, en az düzeyde kimyasal kullanımı, kullanımları sırasında gerekli güvenlik önlemlerinin alınması ve önerilen hijyenik standartların yerine getirilmesi gibi koruyucu ve önleyici girişimleri yapmak düşmektedir. Sağlık sektöründe, kimyasal risklerin ağırlıklı olduğu laboratuvarlar

(anatomi ve patoloji) ve sitostatik ilaçların hazırlanması üzerinde durulmuştur.

Ergonomi ve Araştırma

- Sağlık sektöründe mesleki sağlık ve toplumsal cinsiyet
- Mesleki patoloji konusunda fonksiyonel çalışmalar
- Sağlık bilimleri eğitiminde ergonomi konusunda eğitim deneyimi
- Ergonomide teknoloji uygulaması
- Acil servis çalışanlarında aşırı kas-iskelet yükünü belirlemede duysal düzey

- Bir klinik laboratuvarında postural yük üzerine bir çalışma

Sağlık sektöründe iş sağlığı toplumsal cinsiyet perspektifiyle değerlendirildiğinde; çalışma yaşamında giderek daha fazla kadın, kadın-erkek eşitliği ve çalışan kadının korunması, bilimsel kanıtlarla gösterilen bazı risklerden farklı etkilenimin gündeme geldiğini belirtilmiştir. Ek olarak, mesleki konum, görev ve sorumluluklar açısından da fark gözlenmektedir. IV. Avrupa Çalışması'na göre, ücretli olarak çalışan erkek yüzdesi kadınlarınkine göre daha yüksektir (%55-%44). Kadınlar sağlık sektöründe çalışan kesimin %79'unu oluşturmaktadır. Yasal düzenlemeler ise cinsiyetçi bakışla yapılan değerlendirmede sadece doğurganlık yönünden biyolojik riske yöneliktir. Oysa, sağlık sektörü düzenlemelerinde etkinlikler planlanırken toplumsal cinsiyet yaklaşımı temel alınmalıdır.

Ergonomide biyomekanikğin önemli bir katkısı olduğunu ve biyomekanik departmanının yaralanan işçinin iyileşme izlemini iyileştirdiği, kişinin engellilik derecesini ve gereksinimi olan tedaviyi belirlemede katkısı olduğunu, etki-sonrası tanımlama sürecine etkin katkıda bulunduğu belirtmiştir.

Laboratuvar çalışanlarının postural yükü konusunda yaptıkları çalışma ve ameliyathanelerde kullanılmak üzere tasarlanan ergonomik koltuk tanıtıldı.

Üçüncü Gün; Uzman Konferansları

Biyolojik Risk Konferansı

Konu başlıkları:

- Biyogüvenlik donanımı uygulamada Madrid topluluğunun deneyimi
- Avrupa ortamında biyolojik risk
- Biyogüvenlik donanımında yenilikler
- Biyolojik güvenlik
- Biyogüvenlik ürünlerini değerlendirme yöntemi

Avrupa çerçevesinde biyolojik risk konusundaki İtalyan deneyimi aktarıldı: İtalya, kan yoluyla bulaşan patojenlere yönelik ulusal mesleki maruziyet programını 1986'da başlatmış; program Spallanzani Enstitüsü tarafından yürütülmüş. Yapılan çalışmaların sonuçlarından hareketle 2000/54/EC Avrupa Direktifi için verilen 2006/2015 (INI) önerisi hazırlanmış; bu öneri ile sağlık çalışanlarının güvenliğinin global önleyici strateji üzerinden ele alınması ve buna iğne batmalarını önleyecek araçların kullanımını dahil edilmesi hedeflenmiştir.

Yeni Prosesler

- Hastanelerde semisirküler
- Hastane taşınması sırasında önleme yönetimi
- Kayıt ve kodlama sistemlerinde yeni bir öneri : SNOMED
- Yeni uygulamalar konusunda yapılan sunumlarla son bulan kongrede sonraki kongrenin Mayıs ayında Valencia'da yapılacağı duyuruldu.

ULUSAL SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ; İŞÇİDEN YANA BİR SES, EMEKTEN YANA BİR SOLUK

Denizcan KUTLU- Sosyal bilimler alanına eleştirel bir gözle bakanlar açısından her zaman önemli bir yere sahip olmuş, geleneksel olarak iki yılda bir düzenlenen Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi'nin 11 inci 9-11 Aralık 2009 tarihleri arasında ODTÜ Kültür Kongre Merkezi'nde gerçekleştirildi. Dergimiz Mesleki Sağlık ve Güvenlik de, -bir diğer Türk Tabipleri Birliği (TTB) yayını olan Toplum ve Hekim ile birlikte- esas zemini olan işçi sağlığı ve iş güvenliğine bütünsel bakış açısı dolayısıyla, Kongre'de yerini aldı.

Kongre, önceki yıllarda olduğu gibi özellikle genç sosyal bilimciler tarafından sosyal bilimlerin farklı dallarına yönelik üretilen eleştirel çalışmaların buluşma noktası haline geldi. TTB, Türk Sosyal Bilimler Derneđi tarafından düzenlenen Kongre'nin destekçileri arasında bulunmasının yanı sıra, "Sağlıkta Dönüşüm ve Hekim Emeđi" başlıklı bir oturumun düzenlenmesine de öncülük etti. Oturumda, aynı zamanda Toplum ve Hekim dergisinin Mart-Nisan 2009 sayısının konusu da olan hekim emeği ve hekimlerin çalışma koşulları, sınıf çözümlemesi ekseninde irdelendi. Oturumda özelleştirme-fiyatlandırma-piyasalaştırma uygulamalarından sağlık alanı üzerindeki dönüşümlerinin hekimlerin çalışma koşullarında kalıcılaşır ve genelleşir bir tarzda işçileşme örüntüleri yarattığı üzerinde duruldu. Benzer bir konu "Türkiye'de Sağlık Sektöründe Metalaşma" başlıklı oturumda Araştırma Görevlisi Çađla Ünlütürk Ulutaş tarafından ele alındı. Ulutaş, alan araştırmasına da dayandırdığı çalışmasında, sağlık hizmetinde yaşanan metalaşma ile emek sürecinde dönüşüm arasındaki ilişkiyi ele aldı.

Emek Çalışmalarına Artan İlgisi

Kongrede dikkat çeken noktalardan biri, "emek" üst başlığı altında derlenebilecek olan oturumlarının sayısının fazlalığı idi. Buna göre, "Türkiye Emek Tarihinden Kesitler", "Türkiye'de Emeđin Güncel Sorunları", "Karşılaştırmalı Perspektiften Neo-Liberal Dönüşümün Emek Üzerindeki Etkileri", "Sözleşmeli ve Mevsimlik İşçilik", "Emek ve Göç", "Emek Hareketleri ve Örgütlenme", "Sosyal Güvenlikte Dönüşüm", "Neoliberalizm ve Sosyal Politika", "İstihdam Sorunları ve Sendikal Örgütlenmeler" doğrudan bu konu ile ilgili olarak düzenlenen oturumlardı.

Kongrede elbette sadece emek çalışmaları alanındaki üretimler katılımcılarla buluşmadı; aynı zamanda tarım, medya, kentsel planlama, eğitim, sağlık, devlet, kriz, iktisat, sanayileşme, vs. gibi başlıklar altında dünyayı, Türkiye'yi, yaşadığımız çağı, toplumu anlama ve onu dönüştürmenin ön koşulu olan bilmeye yönelik ufuk açıcı tartışmalar yürütüldü.

Bununla birlikte mutlaka doldurulması gereken bir "eksiklik" olarak not etmek gerekirse, emek çalışmaları ile sağlık alanının kesişim kümesinde yer alan "işçi sağlığı ve iş güven-

liği", Kongre'de yer almayan konular arasında idi. Bu çerçevede, eleştirel düzlemde, işliklerin ve üretim sürecinin sınıfsal dinamiklerini de göz önünde bulunduran araştırmacı, işyeri hekimi ve akademisyenlerin konu ile ilgili yapacakları çalışmalara olan gereksinim kendisini açığa vurdu.

Kongre her zaman olduğu gibi olanı anlamak dışında, onu değiştirmeyi de hedefleyen akademisyenler ve öğrenciler açısından ilgi uyandırırken, aynı zamanda bir "nefes alabilme" işlevi de üstlendi. Bu işlev, emek-emek tarihi, çalışma ilişkileri, işçi sınıfı, sosyal politika, sendikacılık vb. gibi konulara merak duyanlar ve bu alanda üretenler açısından son derece önemli oldu. Gerçekten de Kongre, öncekilerde olduğu gibi bu yıl da, emekçiler açısından son derece önemli başlıklarda tartışmaların yürütüldüğü, özgün çalışmaların sunulduğu ve bu vesile ile önemli tanışıklıkların sağlandığı, heyecanlandırıcı ve ilgi uyandırıcı bir zemin sağladı.

Paradigma Değişimine Karşı...

Belirtilmesinde yarar bulunan bir diğer nokta ise, Kongre'de, emek çalışmalarının "ana akım" ilgi alanlarına yönelik tebliğler sunulması oldu. Dolayısıyla Kongre, "İnsan Kaynakları", "Toplam Kalite Yönetimi", "Kariyer Planlaması", "Personel Yönetimi" gibi endüstri ilişkileri alanına hakim olma yönünde ciddi yol alan yeni paradigmanın dışında durması ile de perspektifini ortaya koydu. Bu başlıklar altında yürütülen tartışmalar ise beklendiği gibi kendisini eleştirel bir zeminde var etti.

Bakış Açısı ve Değişimin Öznesi: "Sınıf"

Böylelikle alandaki paradigma değişimine direnen tebliğ ve tebliğ sahipleri sayesinde, çalışma ilişkileri alanı başka bir bakış açısı ile gündeme getirilmiş ve derinlemesine bir biçimde tartışılmış oldu. Bu oturumlara olan ilgi, Kongre'nin emek çalışmalarına adeta kucak açan özelliğini yansıtıyordu. Oturumlarda, sermaye ve üretimin farklı alanları karşısında emeğin konumu, yine emekten yana bir bakış açısı ile irdelendi. Bildirilerde değişimin ardındaki sınıfsal öz açığa çıkartılırken, kullanılan yöntem ve sınıf temelli bakış açısı, aynı zamanda gelecekteki değişimin öznesine de atıf yapar nitelikteydi.

Kongre, yukarıda ana hatlarıyla özetlenmeye çalışılan "emek, çalışma ilişkileri, sınıf" gibi konuların çok ötesinde, Türkiye ve dünyanın dün, bugün ve yarını açıklamayı amaçlayan bir pencereden sosyal bilimler alanına bakarak, tam anlamıyla bir bilim şenliğine ev sahipliği yaptı. Kongre, sosyal bilimlerin çalışma ilişkileri ayağına açtığı özgür ve geniş alanla çok önemli bir boşluğu doldururken, yenilerine ve bu alanda üretim yapılmasına ilişkin gereksinime de dikkat çekmiş oldu. Emekten yana sosyal bilimciler için -ücretsiz olmasıyla da- bir "özgürleştirme" işlevi üstlenen Kongre, anlamının ötesinde yenisini kurmanın da ipuçlarını verdi.